

Sygn. akt III A Ua 2302/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 kwietnia 2014 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Grażyna Szyburska-Walczak
Sędziowie:	SSA Stanisława Kubica SSA Barbara Staśkiewicz (spr.)
Protokolant:	Magdalena Krucka

po rozpoznaniu w dniu 2 kwietnia 2014 r. we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy z wniosku J. N.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W.

o emeryturę pomostową

na skutek apelacji J. N.

od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu

z dnia 1 lipca 2013 r. sygn. akt VIII U 1801/13

oddala apelację.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 1 lipca 2013 r. Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu oddalił odwołanie wnioskodawcy J. N. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W. z dnia 8 lutego 2013 r.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy wydał w oparciu o następująco ustalony stan faktyczny:

Wnioskodawca, urodzony (...), w dniu 18 grudnia 2012 r. złożył wniosek o prawo do emerytury pomostowej. Decyzją z dnia 8 lutego 2013 r. organ rentowy odmówił prawa do tego świadczenia, wskazując, że do dnia 31 grudnia 2008 r. nie wykazał 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. Nr 237, poz. 1656), przy czym do okresów prac

w szczególnych warunkach nie zaliczył mu zatrudnienia w Spółdzielni Pracy (...) od dnia 16 listopada 1981 r. do dnia 31 sierpnia 2008 r.

Wcześniej wnioskodawca starał się o przyznanie emerytury w warunkach szczególnych. Decyzją z dnia 3 grudnia 2012 r. organ rentowy odmówił mu prawa do tego świadczenia z uwagi na brak 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych na dzień 1 stycznia 1999 r. W decyzji tej organ rentowy przyjął, że staż pracy w warunkach szczególnych wynosi 17 lat i 23 dni.

Wnioskodawca od dnia 27 października 1980 r. do dnia 31 sierpnia 2008 r. zatrudniony był w pełnym wymiarze w Spółdzielni Pracy (...) w M., przy czym w okresie od dnia 16 listopada 1981 r. do dnia 31 sierpnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach na stanowisku lustrzarka wyrobów szklanych. Posiada świadectwo pracy w szczególnych warunkach z dnia 22 sierpnia 2008 r., w którym wskazano, iż w okresie od dnia 16 listopada 1981 r. do dnia 31 sierpnia 2008 r. wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasowym pracę w warunkach szczególnych przy produkcji drobnych wyrobów ze szkła na stanowisku lustrzarka wyrobów szklanych, wymienionej w wykazie A dziale XIV poz. 20 pkt 4 wykazu stanowiącego załącznik Nr 1 do uchwały Nr 80 Zarządu Centralnego Związku (...) z dnia 30 czerwca 1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w jednostkach organizacyjnych spółdzielczości pracy.

Wnioskodawca na dzień rozwiązania stosunku pracy nie posiadał zaświadczenia o okresach pracy wykonywanej w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy pomostowej. Po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywał pracy zarobkowej.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie wnioskodawcy jest nieuzasadnione.

Sąd Okręgowy wskazał, że wykazy prac określone w załącznikach Nr 1 i 2 do ustawy pomostowej mają charakter katalogu zamkniętego, co oznacza, że cech pracy w szczególnych warunkach i w szczególnym charakterze nie posiadają inne prace. Stanowisko lustrzarka, jakie zajmował wnioskodawca w spornym okresie, nie zostało przez ustawodawcę włączone do żadnego z tych wykazów. Z tego też względu nie można go uznać za pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust.1 i 3 ustawy pomostowej.

Poza tym Sąd Okręgowy wskazał, że wnioskodawca nie legitymował się zaświadczeniem z powyższego zakładu potwierdzającym wykonywanie przez niego prac w szczególnych warunkach w myśl art. 51 ustawy pomostowej.

W tych okolicznościach Sąd I instancji przyjął, że wnioskodawca do dnia 31 grudnia 2008 r. nie wykazał wymaganego okresu 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy pomostowej, wobec czego nie spełnił warunków do nabycia emerytury pomostowej i tym samym zaskarżona decyzja organu rentowego jest prawidłowa.

Powyższy wyrok zaskarżył wnioskodawca, zarzucając mu naruszenie art. 49 pkt 3 w związku z art. 3 ust.1 ustawy o emeryturach pomostowych przez ich błędną wykładnię i przyjęcie, że nie spełnił warunków do emerytury pomostowej. Zarzucił również naruszenie art. 6 kc przez przyjęcie, że ciężar dowodowy spoczywał na nim oraz art. 233 kpc przez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów. Nadto podniósł, że Sąd I instancji bezpodstawnie nie uznał pracy w szczególnych warunkach według zaświadczenia sporządzonego zgodnie z obowiązującymi przepisami w momencie jego wydania. Nadto zarzucił, że błędnie nie uznano mu 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

Wskazując na powyższe wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i przyznanie emerytury pomostowej, obciążenie organu rentowego kosztami postępowania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja J. N. jest nieuzasadniona.

Wbrew zarzutom wnioskodawcy Sąd I instancji dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych i na ich podstawie wywiódł trafne wnioski. Sąd Apelacyjny w całości aprobuje stanowisko Sądu Okręgowego wyrażone w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku i ustalenia poczynione przez Sąd Okręgowy przyjmuje za swoje.

W sprawie sporna kwestia sprowadzała się do ustalenia, czy wnioskodawca podczas zatrudnienia w Spółdzielni Pracy (...) na stanowisku lustrzarka wyrobów szklanych w okresie od dnia 16 listopada 1981 r. do dnia 31 sierpnia 2008 r., wykonywał pracę w szczególnych warunkach w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych.

W pierwszej kolejności za niezasadny uznać należy zawarty w apelacji zarzut przekroczenia przez Sąd I instancji granicy swobodnej oceny dowodów, bowiem skuteczna obrona stanowiska skarżącego w tym zakresie wymagałaby wykazania, że Sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego oraz brak jest wszechstronnej oceny wszystkich istotnych dowodów (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 29 lipca 1998 r., sygn. akt II UKN 151/98, z dnia 4 lutego 1999 r., sygn. akt II UKN 459/98, z dnia 5 stycznia 1999 r., sygn. akt II UKN 76/99). Tylko w przypadku, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub gdy wnioskowanie Sądu wykracza poza schematy logiki formalnej, albo - wbrew zasadom doświadczenia życiowego - nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo-skutkowych, to przeprowadzona przez Sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 września 2002 r., sygn. akt II CKN 817/00). W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy należycie wyjaśnił sprawę, a przeprowadzona ocena dowodów jest prawidłowa i odpowiada powyższym kryteriom. Apelacja nie wykazuje uchybień w rozumowaniu Sądu, które podważałyby prawidłowość dokonanej oceny. Natomiast naruszenie zasad swobodnej oceny dowodów nie może polegać na przedstawieniu przez stronę alternatywnego stanu faktycznego, a tylko na podważeniu przesłanek tej oceny z wykazaniem, że jest ona rażąco wadliwa lub oczywiście błędna czego, zdaniem Sądu Apelacyjnego, wnioskodawca we wniesionej apelacji nie uczynił.

Odnosząc się do pozostałych zarzutów wnioskodawcy należy podkreślić, że emerytury pomostowe zostały wprowadzone do systemu ubezpieczeń społecznych przez ustawę z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych, która weszła w życie w dniu 1 stycznia 2009 r. i dotyczą ubezpieczonych zatrudnionych w szczególnych warunkach i szczególnym charakterze (urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r.). Zastąpiły one emerytury w niższym wieku przyznawane na podstawie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych pracownikom zatrudnionym w szczególnych warunkach pracy lub w szczególnym charakterze. Prawo do tego świadczenia było nabywane z reguły w niższym niż wiek emerytalny wieku pod warunkiem wykazania piętnastoletniego okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze. Cechą charakterystyczną emerytur pomostowych jest ich przejściowy charakter, zgodnie bowiem z art. 16 ustawy, prawo do tego świadczenia ustaje nie tylko z dniem śmierci uprawnionego, ale również z dniem poprzedzającym dzień nabycia prawa do emerytury w wieku powszechnym. Z powyższych uwag wynika wniosek o odrębnym charakterze obu tych świadczeń (emerytur w niższym wieku i emerytur pomostowych).

Bezspornym w sprawie jest, że wnioskodawca po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze zarówno w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Co prawda zgodnie z art. 49 pkt 1 ustawy prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3. Jednak po myśli pkt. 2 i 3 tego przepisu osoba taka musi spełnić warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 oraz art. 5-12 i w dniu wejścia w życie ustawy posiadać wymagany w przepisach, o których mowa w pkt. 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3, to jest 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze.

Regulacja wynikająca z przepisu art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych jest zatem regulacją szczególną w stosunku do tej, jaka wynika z art. 4 ustawy. Odstępstwo od zasady wynikającej z art. 4 pkt 6 ustawy (tzn. obowiązku wykonywania pracy w szczególnych warunkach po dniu 31 grudnia 2008 r.) zawężone jest jednak wyłącznie do tych ubezpieczonych, którzy na dzień 1 stycznia 2009 r. legitymują się okresem 15 lat pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych. Nie wystarczy zatem wykazanie się na ten dzień wymaganym

okresem pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jak twierdził wnioskodawca, albowiem konieczne jest także, aby praca ta była pracą w warunkach szczególnych w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych (art. 49 pkt 3).

Wobec tego warunkiem skutecznego ubiegania się o emeryturę pomostową w świetle wykładni językowej art. 4 i art. 49 ustawy, jest więc legitymowanie się określonym stażem pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze (w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych lub dotychczasowych przepisów) oraz kontynuowanie pracy w tych warunkach po wejściu w życie ustawy, a więc po 1 stycznia 2009 r. W przypadku kiedy osoba ubiegająca się o to świadczenie nie kontynuuje pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze i legitymuje się w związku z tym jedynie stażem pracy "szczególnej" według poprzednio obowiązujących przepisów, może nabyć prawo do "nowego" świadczenia jedynie wówczas, gdy dotychczasowy staż pracy (okres prac) można kwalifikować jako prace w warunkach szczególnych w rozumieniu dziś obowiązujących przepisów (art. 3 ust. 1 ustawy) lub o szczególnym charakterze (art. 3 ust. 3 ustawy). Innymi słowy brak podstaw prawnych do przyznania emerytury pomostowej ubezpieczonemu, którego dotychczasowy okres pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze, dziś nie może być tak kwalifikowany.

Powyższe rozważania znajdują potwierdzenie w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 13 marca 2012 r., sygn. akt II UK 164/11.

Za słuszne należy więc uznać stanowisko Sądu Okręgowego, że nie zachodziły podstawy do przyznania wnioskodawcy emerytury pomostowej. Wnioskodawca nie spełnia przesłanki określonej w art. 49 pkt 3 ustawy o emeryturach pomostowych, ponieważ wykazane przez niego okresy pracy, nie są okresami pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych. Należy zauważyć, że wnioskodawca domagał się zaliczenia pracy wykonywanej przy produkcji drobnych wyrobów ze szkła na stanowisku lustrzarka wyrobów szklanych. Przy czym stanowisko to zostało wymienione w zarządzeniu resortowym Związku Spółdzielczości Pracy, które w obecnym stanie prawnym, to jest od 1 stycznia 1999 r. ma jedynie charakter informacyjny, techniczno-porządkujący, uściślający oraz może mieć znaczenie w sferze dowodowej, stanowiąc podstawę domniemania faktycznego. Sąd Apelacyjny nie kwestionuje tego, iż praca wykonywana przez wnioskodawcę w spornym okresie jest pracą w szczególnych warunkach, o jakiej mowa w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.) wymienioną w wykazie A w dziale XIV poz. 20, to jest pracą przy produkcji drobnych wyrobów ze szkła. Jednak jak wyżej wskazano samo wykonywanie pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie jest wystarczające do nabycia emerytury pomostowej, bowiem konieczne jest, aby była to również praca określona w załącznikach Nr 1 i 2 ustawy o emeryturach pomostowych. Z załącznika Nr 1 pkt 8 wynika, że prace bezpośrednio przy ręcznym zestawianiu surowców lub ręcznym formowaniu wyrobów szklanych w hutnictwie szkła, są pracami w szczególnych warunkach w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych. Z tego więc jasno wynika, że wyłącznie praca wykonywana w hutnictwie może zostać uwzględniona, a nie każda praca przy formowaniu wyrobów szklanych. Wnioskodawca nie wykonywał pracy przy produkcji wyrobów szklanych w hucie, lecz w Spółdzielni Pracy (...), wobec tego nie budzi wątpliwości, że jego praca wykonywana w okresie od dnia 16 listopada 1981 r. do dnia 31 sierpnia 2008 r. na stanowisku lustrzarka wyrobów szklanych, nie była pracą w szczególnych warunkach z poz. 8 Załącznika Nr 1. Także nie sposób przyjąć, że praca wnioskodawcy odpowiada pracy określonej w Załączniku Nr 1 poz. 17, czyli pracy bezpośredniej przy ręcznym załadunku lub rozładunku gorących wyrobów ceramicznych. Tak więc należy uznać, że wnioskodawca nie wykonywał pracy, o jakiej mowa w art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych.

Poza tym należy wskazać, że przewidziane prawo do emerytury pomostowej jest ściśle związane z szybszą utratą zdolności do zarabkowania z uwagi na szczególne warunki lub szczególny charakter pracy. Praca taka, świadczona stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, przyczynia się do szybszego obniżenia wydolności organizmu, stąd też wykonująca ją osoba ma prawo do emerytury wcześniej niż inni ubezpieczeni. Prawo to stanowi przywilej i odstępstwo od zasady powszechnego wieku emerytalnego, a zatem regulujące je przepisy należy wyklądać w sposób gwarantujący zachowanie celu uzasadniającego to odstępstwo.

Podzielając takie rozumienie instytucji emerytury pomostowej, należy stwierdzić, że ustawodawca w załącznikach nr 1 i 2 w sposób ścisły i wyczerpujący uregulował rodzaje prac wykonywanych w szczególnych warunkach i o szczególnym charakterze. Oznacza to, że wymienione w nim prace stanowią katalog zamknięty i tym samym wyłącznie wykonywanie tych prac uprawnia do nabycia emerytury pomostowej. Przy czym możliwość uznania danego rodzaju pracy za pracę w szczególnych warunkach w powyższym rozumieniu ma charakter formalny, a więc jest niezależne od rzeczywistych warunków wykonywania pracy w zakładzie pracy np. rozmiaru hałasu, zakurzenia, wysokiej temperatury, czy też innych niekorzystnych czynników dla zdrowia. Dla nabycia emerytury pomostowej istotne jest wyłącznie wykonywanie pracy określonej w powyższych załącznikach. Wobec tego również z tych powodów nie ma podstaw do zakwalifikowania pracy wykonywanej przez wnioskodawcy do pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych.

Nietrafny jest również zarzut wnioskodawcy naruszenia art. 6 kc. Należy bowiem zauważyć, że zgodnie z tym przepisem ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Nadto zgodnie z regułą dowodzenia w procesie cywilnym (art. 232 kpc), strony są zobowiązane do wskazywania dowodów, z których wywodzą skutki prawne. Zasady te znajdują także zastosowanie w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, których przedmiotem są odwołania od decyzji organów rentowych. Wobec tego w sprawie, to na wnioskodawcy ciąży obowiązek wykazania, iż wykonywał w spornym okresie pracę w szczególnych warunkach w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych. Nadto prawo do emerytury pomostowej stanowi odstępstwo od zasady powszechnego wieku emerytalnego i w związku z tym nie można poprzestać tylko na jego uprawdopodobnieniu, lecz musi ono zostać wykazane w sposób pewny i nie budzący wątpliwości, czego w ocenie Sądu Apelacyjnego wnioskodawca nie uczynił.

Reasumując, należy stwierdzić, że Sąd Okręgowy słusznie uznał, że wnioskodawca nie spełnił przesłanki z art. 49 pkt 3 ustawy o emeryturach pomostowych, bowiem nie udowodnił, że w dniu wejścia w życie ustawy o emeryturach pomostowych, to jest 1 stycznia 2009 r., miał wymagany 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 tej ustawy. Wykonywana przez niego praca była pracą w szczególnych warunkach z rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, lecz nie mieści się ona w katalogu prac wymienionych w załącznikach do ustawy o emeryturach pomostowych.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 kpc, oddalił apelację wnioskodawcy jako bezzasadną.